

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniversalis Historiæ Ecclesiasticæ Medvlla

Pareus, Daniel

Francofurti, 1633

Pontifices Romani A Leone X. vsque ad Vrbanum VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64973)

Post mortem Imperatoris Matthiæ, Anno 1619. Francofurti à Sacri Imperii Electoribus in Regem Romanorum & Imperatorem electus & euectus est: Status interea Regni Bohemiæ, & Incorporatarum prouinciarum, repudiato Ferdinando, ad noui Regis Bohemiæ electionem processerunt: Et diuina sic moderante prouidentia, electio ad Fridericum V. Electorem Palatinum, potissimum deuoluta est: qui eodem etiam anno 1619. Pragæ coronatus, ad Regni Bohemiæ Diadema, Regiæque Maiestatis fastigiū peruenit. Quam deplorandæ hinc seditionum, ac intestinorum motuum flammæ, quæ rapinæ, cædes, vastitates, Regnum non tantum Bohemiæ & Hungariæ, sed & Palatinarum, totamque adeo Germaniam, inundarint, ac extremis calamitatibus inuoluerint; notius est, quam ut longiori commemoratione refricandum videatur. Nemo est, qui non summo cum commiserationis affectu, velut oculis subiectam, spectet squalidam & afflictam charissimæ Patriæ nostræ faciem.

PONTIFICES ROMANI A LEONE X. vsque ad Urbanum VIII.

LEO X. Florentinus, Iōannes Medices ante Papatum dictus, Iulio II. successus est, Anno Domini 1513, Inuitauit sua liberalitate viros doctos è Græcia profugos, & literarum instaurationem in Italia plurimum adiuuit. Doctissimis enim præceptoribus vsus, Angelo

R. 7

præ-

præsertim Politiano, deinceps eruditos homines semper amavit. Euangelium vero Regni Dei, ut alter Caiphas, implacabili odio, in Luthero atque aliis persecutus est. Nam cum alioqui ad omnem licentiam sponte sua ferretur, Laurentii Puccii Cardinalis, hominis turbidi, cui nimium tribuebat, impulsu, ut pecuniam ad immensos sumptus undique corrogeret, missis per omnia Christiani orbis regna diplomatibus, omnium delictorum expiationem ac vitam æternam pollicitus est, constituto pretio, quod quisque pro peccati gravitate deberet; in eamque rem per provincias quæstores & æraria ordinavit, quibus additi præcones, qui tanti beneficii magnitudinem apud populum commendarent, & orationibus artificiose compositis, propositisque palam libellis, rei efficaciam immoderate extollerent. Quod licentiose nimis à Pontificiis ministris passim, atque in Germania præcipue fiebat, ubi qui redimendam pecuniâ Romæ à Pontifice conducerant, per lustra & popinas quotidie sine pudore in alææ lusum vsusque turpissimos potestatem extrahendi animas defunctorum ex igne expiatorio profundeabant. Tunc exortus Martinus Lutherus, electum illud Dei vas, Monachus tunc Augustinianus in Eremito, Wittembergæ in Academia Theologiam professus, qui Anno 1517. Themata quædam de pœnitentiâ & indulgentiis, turpissimis Romanensium quæstorum, nundinationibus opposita, pridieque pro foribus templi arcibus publice ad discutien-

dum.

dum proposita, ad Cardinalem & Archiepiscopum Moguntinum Albertum direxit, cum literis, quibus imposturas nefandas, quorundam Prædicatorum circa Indulgentias Leonis X. Pontificis Romani, Episcopali censura coherceri peribat. Hoc fuit primum classicum totius mutationis in religione, quæ postea secuta est. Nondum tamen Lutherus Indulgentias, vel Papatum, vel Papæ Regnum, (quippe magnus tunc, quod de se fatetur ipse, Pontificiæ Maiestatis Zelotes, & Ecclesiæ Romanæ Saulus, præ quo multi alii Papatu defensores glacies & frigus merum essent) improbat: sed tantum opera pietatis & charitatis in infinitum esse Indulgentiis meliora statuebat; fraudesque Indulgentiarum nimis crassas accusabat: præsertim cuiusdam Iohannis Tezelii, Dominicanæ Monachi, Pirnensis Misnii, Indulgentiarum præconis impudentissimi; qui, ut pecunias liberalius emungeret, publice prædicabat, vulgoque persuadebat:

1. *Eos, qui literas Indulgentiarum argento redimerent, de salute sua securos esse.*

2. *Animas statim, ut nummi in cistam coniecti tinnierint, de Purgatorio euolare in cælum.*

3. *Tantas Indulgentiarum gratias esse, ut nullum esset adeo grande peccatum, etiamsi (per impossibile) quis matrem Dei violasset, quin solui posset.*

4. *Hominem per tales Indulgentias ab omni poenæ & culpa absolui, liberumque esse.*

Rationes, quibus vsi sunt, tum Tezelius, tum plani Indulgentiarii, sunt compendiose,

pro

pro more illius sæculi, certis rhythmis comprehensæ.

*Hic des deuote, cœlestibus associo te,
Mentes agrotæ per munera sunt tibi lotæ,
Ergo veni tote gentes à sede remota,
Qui datis, estote certi de diuite dote,
Te, precor, accelera, spargas hic, dum potes, ara,
Et sic reuera secure cœlica spera.*

*O situ scires, quantum data pro fit ibi res,
Tu iuxta vires donares, quod dare quires,
Te miser à pœna, dum tempus habes, aliena,
Vt tibi sit pœna venia, sit aperta crumena,
Consors cœlestis fabrica, qui porrigit, est is.
Ex hoc, sum testis, vos hic mundare potestis.
Crede mihi, crede, cœli donaberis a de,
Nam pro mercede Christo dices, mihi crede,
Hic datur exponi paradisus venditioni,
Currant ergo boni rapientes culmina throni,
Vis retinere forum, mihi pendas pauca obulo-
rum,*

*Pro summa quorum referabitur aula polorum,
Hic si large des, in cœlo sit tua sedes:
Qui serit hic parce, parce comprehendit in arce:
Cur tardas? tantum nummi mihi des aliquan-
tum,*

Pro solo nummo gaudebis in aethere summo.
Cæterum cum Moguntinus Cardinalis Alber-
tus Lutherum cum suis Thematis, querelis &
precibus contemneret, nec responso dignare-
tur, neque Impostores cohiberet. Monachi ve-
ro & Aduersarii alii in eum, quasi Apostaram,
Ecclesiæque hostem, acerbis vndique chartis
insur-

insurgerent, Pontificisque Leonis X. iram & fulmen in caput eius concitarent: Lutheri non solum Themata sua defendendi ansa præbita, sed & de aliis abusibus & abominationibus Papatu paulatim cogitandi & dubitandi necessitas fuit imposita. Vnde sensim varia de capitibus aliis, de Purgatorio, de Papæ potestate & Monarchia, de Missæ sacrificio, præsertimque de fundamentali articulo Iustificationis coram Deo per fidem absque operibus, exortæ sunt controuersia, tantoque feruore inter partes dissidentes, concionibus & scriptis coram vulgo agitata; vt inde quasi ex ferri silicisq; collisione flammula veritatis elicitæ excussa, plurimorum passim oculos irradiare, animosq; in spem magnam erigere inciperet.

Hæc lucis Euangelicæ scintilla, aduersariorum non voluntate quidem, sed importunitate, quin nec Lutheri consilio, sed magno DEI omnipotentis, Ecclesiam oppressam respecturi, miraculo, Lutheri Thematis atque Apologiis excussa, breui tempore in tantam sese flammam longe lateque diffudit, vt primum in plerisque Germaniæ prouinciis, mox & in vicinis Galliæ, Britannia, Daniæ, Suetiæ, Bohemiæ, Poloniæ, Hungariæque Regnis, per Lutheri parastatas, à Deo excitatos, Ecclesiarum ex verbo Dei repurgatio, Papistica Missæ & Idololatriæ abolitio institueretur: maxime cum sub idem temp^o in Heluetia Huldricus Zwinglius, & Iohannes Oecolampadius: paullo post in Allobrogibus, Farellus, Viretus, Caluinus,

nus, alii, Euangelii doctrinam è tenebris Papatus magno zelo atque successu eruerent, fortiterque prædicarent.

Cæterum Leo X. Pontifex, cum admiraretur pecuniam ex indulgentiis collectam, ferrur ad Cardinalem Bembum dixisse: *Bembe, quantum nobis profuit fabula de Christo.* Idem, cum Bembus aliquem locum ex Nouo Testamento ad eum consolandum adduceret, dixit: *Apaga istas nugas de Christo.* Ecce sanctorum Pontificum Romanorum pietatē & religionem. Mortem oppetiit anno 1521. Calendis Decembris, ætatis suæ 47. Quamuis autem tertiana febris correptus fuisset, & simul fluxio capitis incidisset; tamen quod & firma corporis temperatura præditus esset, & aliæ nonnullæ coniecturæ occurrerent; multi suspicabantur, veneno sublatum esse.

Sexta post Leonis X. mortem hebdomada, quarto Idus Ianuarii, congregatis Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, de nouo Pontifice eligendo, Comitia admodum factiosa habebantur. Nam Iulius, è familia Medicea Florentinus, Leonis X. frater patruelis, & Alexander Farnesius Romanus, pro sua vterque parte, non sine ambitus crimine, callidis consiliis ad Pontificatum adspirare nitebantur. Sed dum magno feruore in Collegio Senatorum hæc agitatur: ecce Hadrianus VI. homo Barauius Traiectensis, valde humili loco natus, Academia Louaniensis Cancellarius, suffragatione factiosorum Cardinalium, & absens, & Romæ parum

parum notus, præter omnium fere hominum expectationem, Pontifex Maximus renunciatur. Fuerat is antea Caroli V. Præceptor, ad cuius auum Ferdinandum cum in Hispania legatione fungeretur, Episcopatum Dertubiensem est adeptus; ac deinde anno salutis humanæ 1517. à Leone X. in Collegium Cardinalium adscitus. Postea quoque Carolo V. in Germania absente, ob Imperii insignia accipienda, vna cum Connestablio & Amirante summæ rerum fuerat præfectus; ac prius de Pontificatu nuncios accepit, quam in Hispaniam Carolus reuerteretur. Pontifex designatus, multis Cardinalium, & totius Romanæ ciuitatis precibus rogatus, ex Hispania transmare Genuam, inde Liornam applicuit; vbi eius aduentum præstolabatur Iulius Cardinalis Medices, alique purpurati Senatores Hetrusci, & Florentinorum legati. Ille Cardinalibus subsequi iussis, secunda & prospera nauigatione, Anno 1522. sub exitum mensis Augusti, Romam venit. Postea corona accepta, cum se ad Rempub. capefendam instruxisset, mense Decembri ad status Imperii, Norimbergæ congregatos, ex Vrbe Roma legatum misit Franciscum Cheregatum, Episcopum Abruciensem, cum literis prolixis, quas ibi offerret, & formula actionis, quomodo in Lutheri causa sese gereret. Quas vero Ordines Imperii, quamque graues querimonias tunc temporis habuerint, equitate ipsa suadente, necessitate impellente, de oneribus & difficultatibus, quibus à Pontifice, eiusque aula.

aula Romana premerentur & implicarentur: ex Historia Sleidani notum est. Sedit Hadrianus Pontifex annum tantum I. menses VIII. Dies VI. non sine veneni suspitione è viuis sublatus Romæ ad Idus Septembris, Anno 1523. Constat enim, Italos huic Pontifici, tanquam peregrino, nunquam beneuolos fuisse; tum quod ipsis suspecta esset summa illius cum Cæsare & amicitia, & arcanorum consiliorum communicatio, cuius fortuna non omnes pari candore gaudebant: tum etiam, quia in vulgus fama manasset, ipsummet affirmasse, à se aliquando deprauatos dissolutæ aulæ Romanæ mores correctum iri, quæ veluti lacuna foret omnis impietatis, omnium scelerum atque flagitiorum, sine numinis diuini hominumve respectu. Accessit & tertia causa; quod nimirum in Comitibus Norimbergæ habitis, per suum legatum apud Status Imperii confessus sit, aulam Romanam probrosis vitiis scaterere, eamque inde à multis annis Germaniæ aliisque Christianis nationibus multiplicia damna importasse, pecunias emungendo, aliaque incommoda inferendo: se autem daturum operam pollicitus sit, vt ab his fordibus Romana aulâ repurgetur. Ex hisce atque aliis causis facile colligitur, eius Pontificium Imperium Romæ compluribus fuisse iniusum, ideoque consilia inita de ipso è viuis tollendo.

Vnde uigesimo die Septembris, Anni 1523. Iulius, ex familia Medicea Florentinus, Leonis X. patruelis, in demortui locum electus, Cle-
men-

mentis VII. nomen adeptus est. Capta & direpta Roma, Anno 1527. 980. postquam à Tortila postremo vastata fuit, in mole Hadriani, siue Castello Angeli, vti nunc appellant à Cæsarianis, Duce Carolo Borbonio, 6 die Maii obsessus, & mense Decembri demum ex custodia dimissus est: quod contra fidem Cæsari datam cum Gallis & Veneris sese coniunxisset. Vide Epistolam Erasmi, lib. XXII. Epist. 25. 26. vbi ait: Pontificem Clementem inclementissime tractatum esse. Sub hoc etiam Pontifice in Anglia ingens facta est rerum mutatio, ob diuertium Regis Henrici, qui Catharina repudiata duxerat Annam Boleniam, quæ dicebatur Lutheranorum doctrinæ fauere. Cum itaque Anno 1534. die 23. Martii Clemens VII. Papa sententiam contra Regem Henricum tulisset; è contrario Rex paullo post, non sine grauissima Pontificis offensione, eiusmodi decretum in tota Anglia promulgauit, vt ipsum solummodo secundum Christum pro capite Ecclesiæ Anglicanæ agnoscerent; & sub mortis pœna istam potestatem Romano Pontifici ne assignarent: vt añuum tributum, quem Petri Nummum appellant, olim ab Ina Rege nimis religiosa adeoque superstitiosa quadam deuotione, anno à nato Christo 740. concessum, in posterum Pontificiis quæstoribus nelargirentur: vt denique omnis potestas, omnis dignitas, omnis obseruantia Romani Pontificis in Anglia penitus sit abrogata; & vero reditus illi, quas Annatas vulgo vocant, ac item decumæ præfecturarum

rarum Ecclesiasticarum, soli Regi dependantur. Ea ad hunc modum omnibus Regni Proceribus congregatis decidebantur, sub initium Novembr. Tum etiam librum Rex Henricus VIII. in lucem edebat, cuius erat Inscriptio: *De potestate Christianorum Regum in suis Ecclesiis, contra Pontificis tyrannidem & horribilem impietatem.* VII. Calend. Decembris Anni eiusdem, 1534. mortuus est Romæ Clemens VII. ætatis suæ 38. vel circiter. Constanti hominum opinione confirmatur, veneno extinctum esse: quemadmodum compluribus aliis ante eum Pontificibus sæpenumero acciderit. Anno sequenti 1535. Thomas Morus, eruditione præstantissimus, Regni Angliæ Cancellarius, Henrici VIII. iussu, ob improbatum eius diuortium, securi percussus est Londini, 2. Iulii. De quo lege Erasmi Epist. lib. 27. Epist. 8. 9. 10. 26. Iohannes quoque Fischerus, Episcopus Rossensis, Anglus, qui multis editis libris Lutherum impugnavit, post diuturnum carcerem, in quo à Pontifice Cardinalis creatus fuerat, iussu Henrici VIII. Regis, capite mulctatus est, 2. Iulii, (alii 17. Iunii) quod Catharinæ Reginae repudium, & Annæ Boleniæ nuptias, Romani-que Pontificis dignitatem abrogatam probare noller.

In demortui Clementis VII. locum, vndecimo die Octobris, Anno 1534. electus est Alexander Farnesius Cardinalis, nobili Romana familia prognatus, ac Paulus III. nominatus. Is (inquit Thuanus Histor. lib. I. cap. 16.) sobrie-

brietate, vultus grauitate, doctrina, ac postremo corpusculi adfectata imbecillitate, profundam ambitionem diu celauerat, quam mox adepta dignitate manifestam omnibus fecit. Euocato è Germania Petro Paulo Vergerio, quisnam ibi rerum status sit, explorauit; eoque explorato, cum suis Senatoribus consulta-uit, quid de Concilio generali statuendum esse videatur.

Eo tempore in Gallia quam sagacissime obseruabantur ii, qui Lutherani dicuntur, in deprehensos grauissima sæuitia adhibebatur, hanc præcipue ob causam, quod Lutetiæ, & alibi, in ipso etiam Regis palatio, noctu literæ affixæ essent, quibus tum alia doctrinæ Pontificiæ capita, tum præcipue Missarum nundinatio exagitabatur. Habita Inquisitione, quidam ex indicio, quidam ex mera suspitione comprehensi, & in vincula coniecti, partim torturis, partim quæstionibus examinati, si vel paululum Lutheri sententiam redolerent, horribili supplicio viui concremati sunt.

Petrus Paulus Vergerius, Legatus Pontificius, in Germaniam ad omnes Imperii Ordines profectus, nunciabat, Pontificem de Concilio ipsis assensum esse, idque Mantuæ velle celebrare. Idem Pontifex Paulus III. Concilium Tridentinum inchoauit, Anno 1546. Legatos etiam misit in Germaniam, quibus mandata dedit de integro vsu Sacramenti Cœnæ Dominicæ permittendo, cum quibusdam

dam cibus lege Papali vetitis, pro personarum & locorum conditione concedendis omnibus, qui ab hæresi Lutherana ad Ecclesiam Romanam redire vellent. Ab eodem Pontifice Paulo III. Anno 1547. iussu Caroli V. Cæsaris proscriptus & loco motus est, Hermannus, Archiepiscopus Colonienfis, ex illustri Vedensium Comitum familia; qui iamdudum à Pontificia religione abhorrebat, & Concilium Cæsaris auspiciis celebratum repudiabat. Surrogatus ei est Adolphus, Comes Schavvenburgensis. Rursus igitur fiebat religionis immutatio in tota illa ditone, & quicquid vna cum Melanchthone Bucerus instituerat, abolebatur. Tandem Paulus III. Pontifex febre violenta correptus est, ex qua intra triduum decessit, Anno 1549. 4. Eid. Nouembreis, cum annum 82. ageret, & iam 15. annos, dies 19. sedem tenuisset. Mortuo plurima editis libris, & per Italiam sparsis vitio criminoſe data sunt: vt scribit Thuanus Hist. lib. VI. cap. 16.

Sub hoc Pontifice Paulo III. Iesuitarum Societas initium sumfit, & ab eodem approbata est, Anno Christi 1540. Sectæ huius author communiter constituitur Ignatius Loiola. Fuit is genere nobilis, patria Hispanus, affectione homo superbiæ, & corporis voluptatibus deditissimus, qui ex ephæbis egressus, non veritus est dicere, se manu sua dextra, qua gladium tenebat, vel inuitis Diis hostes suos omnes comminaturum. Natura ipsum fuisse ferocem, sæuum, durum, truculentum; ipsi fatentur Pontificii.

ificii. Quod fuerit miles, vanisiactatus in armis, testatur carmen, quod ipsius effigiei subiicitur. Qualis per totam fuerit vitam, propria ipsi conscientia dictauit, quæ, narrante vitæ Ignatii decantatore, ipsum adigit, vt semetipsum derestabilem dixerit, & professus fuerit, se indignum, qui honeste sepeliretur. Ferox igitur iste homo in obsidione arcis Pompeiopolitanæ dextro crure bombardæ ictu læso, sinistro etiam lapide de muro excusso grauius vulnerato, vindictam diuinam sensit. Diuinitus vero pœna illa affectus, & iam ad negotia militaria politica cum grauitate perficienda ineptus, de alia cœpit cogitare vitæ ratione. Desperatio fecit Monachum. Primum temporis fallendi causa lectioni profanorum librorum totum sese tradidit. At a nobilibus ridebatur iam claudicans, hostes ipsi insultabant: ad res politicas perficiendas ineptum se esse, ipse intelligebat. Legendas igitur Sanctorum singulari studio euoluere cœpit, vnde ipsum superstitionis religio incessit. Cœpit agere vitam duram & rigidam, deuotionis singularis ergo Hierosolymam proficiscitur. Quia vero ad illam vitæ rationem, quam inire cogitabat, literarum cognitionem plurimum conducere intelligebat, primum in Hispania Compluti, & Salamanticæ literis incubuit: Post Lutetiam Parisiorum se contulit, vbi per decem annos in studiis versatus, decem nouæ suæ religionis socios sibi adsciuit. Exacto vero decennio, cum nouis suæ religionis sodalibus, anno CHRISTI

S

1536.

1536. in Hispaniam rediit. Anno vero 1537. Romam accesserunt, impetraruntque potestatem Hierosolymæ loca peragrandi. Sed ob Turcicum bellum mutarunt consilium, & institutum suum ad docendas Ecclesias conuerterunt. Venetiis igitur septem ex illis sacris sunt initiati, qui istis in locis prædicare cœperunt. Deinde anno 1538. Romam coniunctim se contulerunt, & de noui ordinis confirmatione sollicitarunt. Narrat Hasenmullerus, multos eruditos viros ipsis restitisse, & iudicasse, innumeros Monachorum ordines potius vel partim abolendos, vel ad minimum reformandos, quam orbem nouo ordine aggrauandum esse: Bartholomæus Guidiccionus Cardinalis ferre noluit, vt miles adeo impius & profanus nouum ordinem inchoaret, aperte contra eum scribens, ac decernens, pristinam religionem potius in ordinem esse reuocandum, quam nouas religiones instituendas. Verum nihil ipse obtinuit. Nam Ignatius de reliquorum clericorum negligentia conqueritur, de sua diligentia & obedientia amplissimas promissiones facit, se cum sociis suis Ecclesiam Romanam pro virili consiliis & scriptis adiuturum iurat. Quare Anno 1540. intercedente Cardinali Côtareno, à Paulo III. institutum ipsorum est confirmatum, sed hac cum conditione, ne plures, quam 60. viri Societati adscriberentur. Verum animaduertens ipse, vel solam hanc Societatem, ob maximam astutiam, labascenti Pontificiæ Ecclesiæ mederi posse, decreuit Ann. 1543.

ne

ne vllis vel locorum terminis, vel personarum numero, societas hæc circumscriberetur: idque confirmatum est à Iulio III. Paulo IV. ad Pontificatum euecto, societas hæc multum creuit, sub eoque ipse Ignatius, vigiliis & ieiuniis maceratus, cum L X V. ætatis annum ageret, post confirmatam Societatem X VI. decessit. Anno Christi 1565. Hæc Societas postea in tantum creuit, vt Principibus ipsis formidolosa esse cœperit.

Cæterum post nouendinales preces, quæ nono post Pauli III. mortem die ceptæ sunt, itum est in conclaue, ad eligendum nouum pro more Pontificem. Tres omnino erant Cardinalium factiones, Cæsariana, Gallica, & Farnesiana. Tandem in Iohannem Mariam Montanum, Arretinum, Farnesianæ factionis, humili loco ortum, omnes consensere: qui Anno 1550. VI. Eid. Febr. tertio vacantis sedis mense iam pœne transacto, præter omnium expectationem, Pontifex renunciatus est, & 8. Kal. Mart. ab Innocentio Cibo susceptis insignibus inauguratus, Iulius III. nominari voluit. Is (inquit Thuanus Histor. lib. VI.) soluti ad omnem licentiam animi homo, statim adepta dignitate, qualis esset, omnibus manifestum fecit. Nam cum antiquæ consuetudinis sit, vt nouus Pontifex galerum, cui velit, suum largiatur: eum iuueni cuidam, qui, quod in familia simiæ curam gereret, Simiæ etiam post adeptam dignitatem nomen retinuit, cognomine etiam suo atque insignibus attributis, donauit. Quæren-

tibus vero Cardinalibus, quod indignum hominem ad tantum fastigium euexisset? non inurbane respondit: *Et vos, quid tandem in memoritarum comperistis, quem Christiana Reipub. principem constitueretis?* Initio sui Pontificatus Iubilæum annum instituit. Ac ne quid deesse ad declarandum suum in Euangelicos odium, Cardinalem Reginaldum Polum in Angliam misit, qui ad exercendam aduersus Euangelicos sæuitiam author fuit. In delitiis habuit pauones, & cum aliquando in prandio pauonem asseruari vsque ad cœnam iussisset, nec in cœna eum reperisset, ira exarsit, & execrari ministrum cœpit. Admonitus autem à Cardinali assidente, ne propter rem tantillam tantopere commoueretur, respondit: *Si potuit Deus vsque adeo irasci propter unum pomum, ut propterea ex Paradiso eiceret primos parentes: cur non licent mihi eius vicario succensere propter pauonem, qui pluris est multo quam pomum?* Reliquam vitam à negotiis vacuus cum amicis sui similibus, inter ludos, aleam, comœdias, & quæ talia comitari amant, sacro fastigio indigna oblectamenta, continuatis nocti diebus, transegit, & totum se voluptatibus mancipauit: ac tandem 9. Kalendar. April. Anno 1555. intemperantia vitæ magis, quam senio effectus, fato concessit: cum per quinque annos, & sesqui mensem Pontificio munere esset functus.

Posteaquam Cardinales congregati, in electione noui Pontificis, vetusto more, quem Sleidanus libro XXI, exponit, peragenda dies ali-

aliquot consumsissent; pluribus tandem suffragiis, Marcellus Ceruinus, Romanus Pontifex, nono mensis Aprilis die, Anno 1555. designatus est. Et quia nomen suum, ut alii solent, mutari nollet, Marcellus II. appellatus, insequenti die diadema suscepit. Is satis humili loco in Senensis Reipubl. oppido quodam ortus, & aliquando ludimoderatoris munere functus erat. Cumque Paulus III. nepotem suum Alexandrum Farnesium, vix dum XII. annos natum, in Collegium Cardinalium ascivisset, Marcellinum Ceruinum doctrinæ & morum formatorem ipsi adiunxit. Is postea, licet Episcopus Nicastrensis factus, nihilominus tamen in aula Romana permanit, & Paulo III. ab occultis consiliis fuit. Etenim cum Alexander Cardinalis Farnesius, ab auo Pontifice in Belgium ad Cæsarem, plane adhuc adolescens, missus esset: ille tanquam præcipuus consiliarius ipsi est adhibitus; inque ea absentia Cardinalis S. Crucis Hierosolymitanæ appellatus.

Post etiam cum aliis duobus Cardinalibus, Theatino & Burgensi, primarius Inquisitor hæreseos creatus; ac deinde cum Iohanne Maria Montano, & Reginaldo Polo Cardinalibus, Pontificia legatione in Concilio Tridentino functus est: atque ita tandem ad Pontificiam dignitatem peruenit. Sed perbreuis illa eius dignitas fuit: siquidem XXII. tantum dies istis honoribus potitus, Calendis Maii interiit. Nonnulli veneno extinctum a-

S 3 iunt;

iunt; quod de aula Romanæ emendatione quædam protulisset. Id quod & Hadriano VI. eandem ob causam euenit.

Marcello itaque Pontifice paucis diebus sua dignitate mortis interuentu priuato, Cardinales in conclauē reuersi, suo quisque loco, 23. Maii die, Iohannem Petrum Caraffam, Neapolitanum, antea Cardinalem Theatinum, narium iam annos LXXIX. in Pontificem elegerunt: atque is Pauli IV. nomen assumpsit. Hic Pontifex recusauit confirmare Ferdinandum Imperatorem, Anno 1558. electum; propterea quod pacem Ecclesiis Augustanæ Confessionis concessisset. Senio efferus, aqua intercute laborare cœpit, ex qua crescente morbo, tandem desessit, Anno 1559. 15. Kalend. Septembr. ætatis suæ anno 84. Pontificatus uero IV. supra mensem secundum, & diem 24. Mortem eius ingens apud Romanos commotio, quod bellis & exactionibus variis eis molestus admodum fuerat, secuta est: quia immo dum animam adhuc ageret, furore quasi correpti plurimi, custodias aperuerunt, domum Inquisitoriam incendio deformarunt, & in Capitolium irruptione facta, Pontificis statuam confrugerunt, caput eius trunco abscissum in Tiberim volutarunt, insignia monumentaque Carafarum, ex quorum familia Pontifex iste fuerat, omnia undique deiecerunt, multaque alia licenter admodum & furiose, quasi memoriam eius funditus deleturi, patrarunt: ut scribit.

bit Thuanus Histor. lib. XXIII. cap. 42. fol. 645. Interim demortui Pauli IV. Pontificis cadaver in basilicam Vaticanam tenui pompa illatum est, & præter morem militari manu metu populi aliquandiu seruatam, ac latericio tandem tumulo ad tempus conditum. Demum septimo post mortem eius anno, Pius V. ut bene de se merito Pontifici gratiam referret, magnificum è nobili marmore monumentum in maiorum suorum sacello extruendum curauit. Fuit vir ætate grauis, & insigniter doctus. Et est ille ipse, (inquit Sleidanus lib. XXVI.) qui nouam quandam sectam instituit eorum, qui Iesuitæ vocantur, & non in Italia modo, verum etiam in Germaniæ locis aliquor nidificarunt.

Sub initium insequentis anni 1560. Romæ à purpuratis Senatoribus, Iohannes Angelus Medices dictus, in Pontificem electus, Pii IV. nomine voluit appellari. In coronatione eius, cum solenni ritu nummi spargerentur, necati sunt in turba homines 18. supra 40. luxati & elisi. Mense Martio Cardinalem Caraffam in ipso carcere laqueo suffocari, eiusque fratri Frederico Duci Palliano caput palam detruncari iussit. Ferdinando Cæsari Imperium firmavit, quod Paulus IV. improbauerat. Archiepiscopo Salisburgensi potestatem dedit in Bauaria & Austria laicis vtramque speciem Eucharistiæ permittendi, certis tamen conditionibus. Concilii Tridentini, quod sub eo finitum est,

decreta, Anno 1564. 7. Kalend. Februar. obfignato publicatoque diplomate, confirmavit. Tum in Belgio author fuit mandati regi de Inquisitione, quæ Hispanica appellatur, & Concilii Tridentini executionem, efflagitavit. Quæ res Henrico à Brederoda, & coniunctis Nobilibus Geusis causam dedit, vt impetranda libertatis causa in religione supplices literas exhiberent. Inde factum est, vt cum exercitu missus in Belgium Dux Albanus, lanienam horrendam in Evangelicos exercuerit, Egmondanum & Hornanum Comites capite truncarit, & vastitatem ingentem per omnem Brabantiam effecerit. Tandem Pius IV. Pontifex, manibus pedibusque articulari morbo debilitatis, ex hac mortali vita abiit, Anno 1565. 5. Id. Decemb. cum annos LXVI. exegisset, Pontificatum tenuisset, Annos V. menses XI. Dies XV. Corpus eius Basilicæ Vaticanæ illatum, & lateritio ad tempus solio conditum fuit. Ho. Pontifice, inquit Thuanus Hist. lib. XXXVI. cap. 51. fol. 272.) Italiæ pax, Vrbi & prouinciis eius ditiori subditis quies, rerum ad vitam necessariorum copia, publica incommoda, vel pauca vel nulla fuere. Moribus variis, quamdiu priuatus, vel sub Pontificibus in prioribus magistratibus vixit, egregius fama vitæ habitus est. Mox creatus Pontifex, magistratumores prodente, mutauit. Concilio Tridentino absoluto, cum omni metu ac sollicitudine solutus, ingenio suo libere vtens, in multa, quæ

quæ non ita ab omnibus probabantur, prorupit: palam iracundus, occulte inuidus, ad audiendum impatiens ac difficilis, in responsis acerbus, dominandi cupidus, vafer, & summus dissimulandi artifex, cum tamen simplex & hebetior haberi vellet: natura timidus, promptus tamen ad occultandam audaciæ specie formidinem; parum beneficiorum memor, pecuniæ avidus, & ad eam vndique corradendam vel cum aliena iniuria attentus, in seruanda parum cautus; vt quo Pontifice H̄s, bis millies haustum sit, quorum tamen maior pars in opera publica ac fabricas expensa est. In victu, cibi vini que profusus, & in voluptates pronus, quæ ei supremum diem accelerasse creduntur.

Ab hoc Pontifice Pio IV. Anno 1565. Sodalitium equitum San. Lazari Hierosolymitani, quod origine antiquissimum paullatim obsoleuerat, ac plane iacebat; excitatum, & multis amplissimis que priuilegiis, honoribus, immunitatibus, ad instar Orbis Christiani militiarum, ornatum ac donatum est: diplomate ea de re factò, 4. Non. Maias, quod postea Pius V. altero Pontificatus sui anno, constitutione 7. Kalend. Febr. & altera 3. Eid. VI. til. partim reuocauit, partim moderatus est. Huius initia repetit Thuanus Histor. lib. XXXVI. cap. 52. fol. 273.

Cum Pius IV. Romæ è vita migrasset, Cardinales post nouendiale sacrum in conclaue inclusi sunt, vt nouum Pontificem eligerent. E-

S 5. rant

rant inter eos factiones. Tandem frequenti Cardinalium concursu, Cardinalis Alexandrinus, professione Dominicanus, 7. Eid. Ianuar. Anno 1566. in Pontificem electus, Pius V appellari voluit. Huius vitam ac mores descripsit Hieronymus Catena, & Thuanus Histot. lib. XXXVII. & XXXIX. Catechismum Romanum, Breuiarium, & Missale, ex decreto Concilii Tridentini edidit. Elisabetham, Anglorum Reginam, publico diplomate, 5. Kalen. Mart. Anno 1570. Romæ proscripsit ac tanquam sectariam, & sectariorum fautricem, omni regni iure priuauit, subditosque, qui ei iuramentiratione obsequium debebant, a sacramento religione soluit. Ab initio anni 1571. cum febre lenta tentatus esset, tamen morbum contempsit, & nihil de solita victus ratione mutauit, orationibus & negotiis attentus. De in mense Martio cum renum dolores magis intendere, & putridam urinam egereret, ad familiare sibi remedium confugit, lacte asinino per aliquot dies sumpto, cuius copiosiore usu cum ventriculus admodum debilitatus esset, in acutam febrem incidit, & abiecta negotiorum cura se ad mortem composuit: ac tandem, Kalend. Maii vltimum vitæ diem clausit, anno ætatis LXVIII. sacri Magistratus VII. haud obscura populi læticia, qui licentiæ assuetus austeros morosi senis mores in occulto oderat, & intolerandam liberis hominibus in Inquisitionis munere exercendo seueritatem detestabatur.

Post

Postquam Cardinales conclaue post nouendiales preces ingressi sunt, summo omnium consensu Pontifex renunciatus est Hugo Boncompagnus, Bononiensis, Iuris vtriusque doctrina clarus, qui Gregorius XIII. appellari voluit. Durantibus Comitibus Augustanis, quæ Rudolphus II. Imperator Anno 1582. celebrauit, Kalendarium emendationem publicauit, & exemplaria quædam misit Augustam. Recepta est emendatio ab iis Imperii Statibus tantum, qui Pontifici addicti sunt, Sed ne idem fieret in Germania, Augustus Saxonix Elector vehementer dissuasit: vt scribit Thuanus Hist. lib. LXXVI. fol. 519. Idem Pontifex Gregorius XIII. Anno 1583. Romæ Kalend. April. diploma publicauit, quo multa de potestate & pastoralis cura sibi commissa præfatus, Gebhardum Trucsesium, Archiepiscopum Coloniensem, qui se Augustanæ Confessioni addictum palam professus erat, tanquam sectarium publicum, Ecclesiæque Romanæ perduellem, & à communionem Christianam separatam, tanquam putridum membrum ab eius vnione amputauit, eique ius omne, quod in Colonienfi Archiepiscopatu obtinebat, ademit: Ernestum vero Bauariæ Ducem surrogauit, qui armis, non baculo diœcesin occupauit. IV. Eid. April. Anno 1585. Gregorius subita infirmitate correptus à prandio, antequam sacra Synaxi sumpta ad transitum se munire posset, decessit, anno ætatis 83. cum sedi præfuisset annos XIII. mensem *in* Basilica San. Petri, in sacello à se extracto.

magnifice sepultus. Mortuum laudauit Stephanus Tuccius, Iesuiticæ Societatis Sodalis, habita ad sacrum Collegium oratione in Vaticano, XV. Kal. Maias.

Post nouendiales preces, M. Antonius Muræus ad Patres habuit grauem orationem, qua eos hortatus est, vt eum Pontificem deligerent, in quo nec Pii V. pietatem, nec Gregorii XIII. cum pietate coniunctam prudentiam, orbis Christianus desideraret. Inde itum in conclaue ad eligendum nouum Pontificem. Quatuor tunc in sacro Collegio factiones erant: Farnesiana à Paulo III. Altempfiana à Pio IV. Alexandrina à Pio V. instituta; & vltima Gregoriana. Præualente vero Alexandrina, Felix Perettus, 8. Kal. Maias, anno 1585. Pontifex renunciatus Sixti V. nomen sumpsit. Hic publico Senatus Cardinalium decreto, Henricum IV. Borbonium, Nauarræ Regem: alterumque Henricum Borbonium, Condæum Principem, publico diplomate proscripsit, 5. Id. Septembr. Anni huius 1585. eosque tanquam sectarios, & in errorem delapsos, sectariorum fautores ac defensores publicos, & manifestos, diuinæque Maiestatis reos, & fidei Catholicæ hostes, excommunicauit, & inhabiles ad successionem coronæ Gallicæ declarauit; ac omnia eorum regna, ditiones & bona, subditis, à iuramento obedientiæ absolutis, prædæ exposuit; & Gallia Regi Henrico III. ac cæteris confœderatis executionem mandauit: vt scribit Thuanus Hist. lib, LXXXII. fol. 44. 45. Verum Henricus,

cus III. à Guisianis exagitatus, cum Rege Na-
uarræ rediit in gratiam, anno 1589. & militem
coegit: sed die 22. Iulii à Iacobo Clemente Se-
nensi, Monacho ordinis prædicatorum, literas
confictas sibi offerente, cultello oblongo & acu-
to in ventre inferiori vulneratus, sequenti die
decessit: cum paulo ante hæredem ac successo-
rem coronæ legitimum Henricum IV. Nauar-
ræ Regem, sororum suum designasset. Mo-
nachus Regicida multis à satellitibus regiis vul-
neribus confossus trucidatus est. Sixtus V. pon-
tifex Romanus, exhibitis 2. Septembr. lætitiis
publicis, parricidium Henrici Regis laudauit,
tanquam singulari Dei prouidētia factum, Mo-
nacho Iacobita in numerum Diuorum relato.
Idem pontifex S. Bonauenturam in Ecclesiæ Ca-
tholicæ Doctores retulit. Postquam pontifica-
tam annos V. menses 4. & dies 3. administrasset,
Romæ 27. Augusti die, anno 1590. vitam cum
morte commutauit, ætatis 70. tanto plebis o-
dio, ob intolerabiles exactiones, & noua impo-
sita tributa, vt vacante sede concursus ad euer-
tendam statuam, ei viuo à S. P. Q. R. in Capito-
lio erectam factum sit: quod occasione decre-
to dedit, quo sancitum est, vt si quis priuatus,
aut in dignitate constitutus, de ponenda viuo
pontifici statua mentionem deinceps faceret, in
perpetuum infamis, & publicorum munerum
expers esset. Famæ ad vanitatem vsque cupidus
hic pontifex, plurima maioraque, quam quisq;
decessorum suorum fecit: quæ breuiter comme-
morat Thuan. lib. hist. centesimo, f. 117. & seqq.

Mortuo Sixto V. & peractis nouendialibus precibus, itum in conclaue est, more solito: & cum per continuos sex dies crebra de M. Antonio Columna mentio fuisset, subortis repente difficultatibus, summa verborum concordia, in Iohan. Baptistam Castanæum Cardinalem consenserunt, eumque Pontificem renunciarunt, 17. Kalend. Octobr. anno 1590. qui Urbanus VII. dictus, statim XIII. pontificatus sui die annum 70. agens, vita functus est. Mortuum laudauit luculenta oratione Pompeius Hugu-
nius. Eiusdem honestam facit mentionem Iac. Aug. Thuanus, hist. lib. 100. f. 122.

In successore deligendo magnus Comitiorum æstus fuit. Cum igitur bimestre amplius patres in conclaui triuissent; & se mutuis impedimentis alter alterum excluderet: tandem de Nicolao Sfondrato, Cardinali Cremonensi, assensum est: factoque mox concursu, nonis Decembribus, anno 1590. cuncti ad eius pedes prouoluti eum Pontificem renunciarunt: qui post inaugurationem Gregorius XIV. appellatus est, sub hoc post incredibilem annonæ in Italia penuriam, morbus inuicatus, & valde perniciosus secutus est. Erat febris acutissima cum tussi, continuo fluxu & phrenesi coniuncta. Ferunt, in sola Vrbe Roma ea peste plus quam LX. hominum millia periisse. Inter eos autem & Pontifex, ipse Gregorius XIV. fuit: qui 22. Septemb. anno 1591. hoc morbo correptus, & 15. Octobris die extinctus est. Mortuum laudauit Vincentius Blasius Gasparus Valentinus.

Thua.

Thuanus scribit, libr. histor. 102. fol. 195. fuisse eum credulo, simplici, ac facili ingenio, ex inepta rictum diducendi & renidendi consuetudine plane ridiculum: alioqui & pium, & liberalem, & abstinentem, qui cum nulla vnquam muliere consortium habuisse creditus sit. Vixit annos 57. sedit mensibus 10. diebus 10. quo tempore quinquies decies cetera millia aureorum, magna parsimonia & auiditate à Sixto V. congesta, absumpsit: maiorem partem in belli Gallici sumptus. Sedes post eius mortem vacauit 16. dies.

Novendialibus precibus exactis, altero, postquam in conclaue itum est, die, Ioan. Antonius Pachinetus Cardinalis, Bononia natus, magno omnium consensu, pontifex renuntiatus est, 4. Kalend. Novembr. anno 1591. & Innocent. IX. dici voluit. Verum honos iste diuturnus ei minime fuit. Die enim 23. Decem. in grauissimam iridem febrim incidit, quæ virum corpore gracilem, & ieiuniis effectum, intra octiduum confecit. Obiit 4. Kalend. Ianuar. anno 1591. cum 72. annos vixisset, sedemque menses duos tenuisset. Fuit in victu sobrius, & tantum semel in die cibum sumebat sub vesperam, grauis in moribus ac sermonibus, in colloquio nihilominus comis, & aduentibus affabilis: meditabatur & scribebat multa: lucubrationes etiam suas quasdam publico dare constituerat, corpore pro cetero & macilento cum esset, purioris aeris aspiratione, & subdialibus deambulationibus gaudebat: de cetero ad corrigendam imbecillitatem, (nam

inferio

inferioris corporis partes fere in eo frigeabant) in lecto decumbebat, cum studiis operam daret, aut aduentibus ob negotia copiam sui faciebat, adeo ut Clinicus vulgo vocaretur: Cum iuri operam in adolescentia dedisset, totum se negotiis tractandis postea applicuit, ob idque lectione eorum, qui politica scripserunt, præcipue oblectabatur: ut scribit Thuanus, hist. lib. 102. fol. 196. Post eius mortem interregnum mensem 1. & diem 1. fuit.

Exeunte Ianuario, anni 1592. in locum defuncti Innocentii IX. à Cardinalibus Hippolytus Aldobrandinus, Patricius Florentinus, in pontificem Romanum electus est, qui Clementis VIII. nomen sibi sumpsit.

Hic pontificiis in Gallia persuasit, ut relicto Henrico IV. Navarrae Rege, alium eligerent, qui Romano-Catholicæ fidei cultor verus esset. Ideo quidam designarunt Henricum Guisium. Sed Navarro Galliarum Rex, querimoniis & pollicitationibus Gallorum victus, religionem Reformatam, quam hæcenus coluerat, deseruit, & pontificiæ sese iterum adiunxit, anno 1593. audito Missæ sacrificio in vrbe Sandionysiana 25. Iulii. Itaque absolutionem à fulmine excommunicationis, per Ludouicum Gonzagam, Niuerniæ Ducem, petitam, tandem missis Romanis legatis suis, à Clemente VIII. pontifice, anno 1595. die 17. Septembr. obtinuit, & in gremiū Romanæ Ecclesiæ receptus est. Ad cuius rei memoriam postmodum anno 1596. 3. Maii, Romæ columna marmorea ad eundem S. Antonii erecta.

Et est. Creauit hic pontifex supra 30. Cardinales, & inter hos Robertum Bellarminum, Hetruscum politianum, Iesuiticæ societatis sectatorem, Marcelli II. pontificis sororis filium, Archiepiscopum Capuæ: Romanæ sedis vnicum Atlantem, fortissimum omnipotentia pontificiæ pugilem, & summum Indulgentiarum patronum. Cum annos 13. pontificatum administrasset Clemens VIII. graui catarrho obrutus, 5. non. Martii, anno 1605. decessit.

Clemente mortuo, post nouendiale sacrum peractum, irum est in conclaue, prid. Id. Marr. & LX. Cardinales in eo numerati sunt. Antequam conclaue ingrederentur, Hispanienses veriti, ne Casar Baronius Cardinalis, Nobilis Ecclesiasticorum Annalium scriptor, in pontificem eligeretur, contra ipsum querimoniam de Sicilia Monarchia instituerunt: vt scribit Thuanus, histor. lib. 134. fol. 1174. 1175. atque ita eum à principis dignitatis prensatione excluderunt. Roberto Bellarmino à factione Aldobrandina proposito, Montaltana factio æmulatione aduersabatur. Tum repositus Baronius, in cuius reiectione toto conclauis ab Auila & Ascanio Columna Hispaniensibus laboratum est. Media Hispaniensi opposita in æstu Comitiorum creuit Francica, cuius princeps erat Franciscas à Ioufa, vir mitis ingenii, & felix in negotiis tractandis prudentiæ, qui inter Aldobrandinos & Montaltanos arbitrium sibi sumpserat, & vtri parti accessisset, superiorem reddebat. Itaq; cum neutra alteri cedere vellet, ita res inter eos,

Fran-

Francisco à Iouſa arbitro, compoſita, vt de quo inter eos conueniſſet, modo Francis probaretur, in eum concordibus votis vniuerſi ſentirent. Franci Baronium, vt Hiſpanienſes Antonium Saulium Genuenſem, ad Pontificatum promouebant: verum Baroniſ ipſe ſibi obſtare videbatur, dum nolle præſe fert, & ſe longi æui proſapia prognatum paſſim preſentibus iactat: quod in electionibus maxime penſatur. Nam nihil magis in votis habent populus in vrbe, & Cardinales in conclauis, quam vt breuis æui Pontifex creetur, dum hi ad illud faſtigium aſpirant, & crebra mutatione in ſpem eius adipiſcendi eriguntur: populus autem, qui ædium direptionibus gaudet, cum aliquis è Collegio per Vrbem plerunque falſo Pontifex renuntiat, id quotidie euenire exoptat. Inter has contentiones, cum Baroniſ ab Hiſpanienſibus excluderetur, Iouſa Alexandrum Medicem, Cardinalem Florentinum, Octauiani filium, ex Illuſtriſſima Mediceorum familia prognatum, Leonique X & Clementi VIII. conſanguinitatis vinculo quam proxime coniunctum, propoſuit, eumq; continuo in cella ſua adiit, & ipſum Pontificem renunciauit, continuoq; eductum in ſella collocauit, & cæteris ad adorationem præiuit; quem Aldobrandinus & cæteri magno concurſu ſecuti ſunt: ſolo Auilio renitente, & fruſtra obteſtante: quippe qui multa contra illam electionem, vt vitio factam, ſe habere diceret. Itaque Alexander Kal. Aprilibus Pontificatus honore dignatus, Leonis XI. nomen ſibi aſſumpſit.

sumpsit. Sed quam sint omnia huius mundi fluxa, caduca, & momentanea: vel in hoc pontifice videre est. Nam cum Dominicæ resurrectionis die coronam sumpsisset, postridie, qui B. Leoni sacer est; ad S. Ioannis Basilicam solemnè pompa profectus est; vbi ceremoniarum inaugurationis fit confirmatio: inde cum fatigatione itineris, & pondere vestimètorum sacrorum prægrauatus, cum febricula in Vaticanum rediisset, ingrauescente morbo, post 25. pontificatus diem, anno 1605, assumptus est, cum vixisset 70. annos. Subito igitur quæ fuerat Romæ lætitia, in mœrorem versa est, & casus hic Cardinalibus non solum, sed & toti ciuitati luctum maximum induxit.

Erat autem apud multos suspicio, venenura ei propinatum & exhibitum ab inuidis quibusdam fuisse: verum cum præsentibus Medicis corpus aperiretur, naturali eum, non violenta veneni morte extinctum fuisse, deprehensum est. Delatum autem est funus illud in Pontificis Sixti Sacellum, cumque per noctem ibi asseruatum fuisset, postero die, comitante multa Cardinalium, aliorumq; Ecclesiasticorum frequentia, ad ædem S. Petri deportatum fuit: vbi factis exequiarum initio, accedendi & oscula pedibus imprimendi copia singulis per deuotionem id expetentibus data est.

Post nouendiale sacrum, rursus in conclauise patres incluserunt, & eodem æstu resorbente, post irrita de Saulio, Bellarmino, Mariano, Petro, Benedicto Camerte, Cardinalibus, vota: cū Do-
mini-

minicus Toscus Regiensis Cardinalis ab Aldobrandino proponeretur, & in eum Hispanienses consentirent, ille è cella sua in S. Sixti Sacellum ad adorationem eleuatus est: verum Baronio contradicente, & alta voce, se vltimum ad adorationem descensurum, clamitãte; mira mutatio secuta est; plerisque Baronium confuso clamore deposcentibus, quem ad Paulinum Sacellum stiterunt, ad adorationem itidem pergentes. Scisso per factiones Collegio, componendi dissidii non alia expeditior via visa, quam si Aldobrandini & Montaltani, vt nuper fecerant, Francicæ factioni arbitrium deferrent. Igitur Cardinali à Ioufa Camillus Borgefius Cardinalis, ex familia Senensium oriundus, ab Aldobrandino propofitus est, de quo cum se ille deliberarum cum Montaltanis recepisset, vt scissuræ finis imponeretur, Alexandro Montalto auctor fuit, vt in eum consentiret: quo impetrato, res confecta est, & ipse cum Aldobrandino ad adorationem profectus, sequaces idoneo numero habuit. Toscus in illo tumultu hoc tantum lucratus est, vt mentione ipsius facta ad rei famam cella sua in conclauis, in vrbe ædes direptæ sint. Sub vesperam igitur, 17. Kalen. Jun. anno 1605. Borgefius Cardinalis, ætatis 53. in Paulino Sacello in pontificem Romanum electus est, & pauli V. nomen sumpsit.

Inter hunc pontificem, & Venerorum Remp. anno 1606. grauissimum exortum fuit dissidiũ, quod non solum Italiam, sed omnis Christiani orbis prouincias, etiam longe positas, non mediocri-

diocriter turbavit: cuius repetita origine narrationem continua serie ad exitum accurate per-
textuit Iac. Aug. Thuanus hist. lib. 137 Pontifex
cum videret, res suas, suorumque clericorum
per leges illas à Rep. Veneta, (I. De non transfe-
rendis bonis Laicorum ad Ecclesiasticos. II. De
non erigendis de nouo Ecclesiis & Monasteriis,
aliisque huiusmodi ædificiis absque licentia Se-
renissimi Ducis, &c. III. De iudicandis & puni-
endis Clericis pro criminibus grauibus & atro-
cibus,) nuperrime latus non parum posse dimi-
nui, nulla non execrationum genera in eandem
coniecit; nec veritus etiam illos ipsos, qui pro
dilectissimis à suis antecessoribus hucusque ha-
biti sunt, omnis prorsus paterni amoris oblitus
ex Romana Ecclesia penitus excludere, nisi sci-
licet leges illas absque mora aboleuerint, ipsius-
que mandatis obedientiam illico præstiterint.
Veneti vero, quæritam illam, & non sine impetu
expostulatam obedientiam, quantum in ipsis
fuit, omnino & expresse recusarunt, suæque il-
lius recusationis causas publicis aliquot scriptis
tum Politicorum, tum Ecclesiasticorum satis
superq; declararunt.

Tandem à verborum iactatione, & scripto-
rum hinc inde publicatione res exacerbata in
coerant, vt vtrinque ad arma deueniretur.

In Gallia, anno 1608. mense Nouembri, Bar-
tholomæus Borgefius, quod se Pauli huius V.
pontificis Romani filium constanter profiteretur,
iussu pa. & Luteriæ in crucem actus, deinde
flammis fuit consumptus.

Anno

Anno 1621. Paulo V. Pontifice Maximo 28. Ian. cum sedisset annos 15. menses 10. & dies 13. vixisset vero annos 78. apoplexia mortuo, & celebratis ei nouem dierum exequiis, Cardinales 52. numero conclaue ingressi, post peractum Sp S. sacrum, & iuramentum præstitum, de nouo eligendo pontifice consultationem fecerunt: cumque Ludouicus de Bononia, annos 68. natus, propositus à Borgeſio Cardinale, & ab omnibus propter ætatem, moresque, & insignem eruditionem suam, approbatus fuisset, vnanimi Cardinalium omnium consensu Papa factus, & Gregorius dictus fuit. Sedit is annos 2. menses 7. Cum febrî correptus per dies aliquot decubisset, anno 1623. exasperante eam podagra, 8. Iulii fatiſ concessit, annum ætatis 78. agens. Corpus eius sarcophago plumbeo impositum omnium oculis integro triduo in æde S. Petri patuit: Huic Pontifici Greg. XV. Maximilianus Dux Bavarix Bibliothecam Heidelbergensem, quæ per totam Europam vix parem habebat, trans Alpes vsque dono miſit, & irreparabile decus non tantum palatinæ, sed & toti Germaniæ ereptum in montem Vaticanum relegauit. Peractis 19. Iulii exequiis, Cardinales 56. conclaue ingressi, cõsultationum de nouo pontifice eligendo initium fecerunt. Die 7. Augusti Mapheus Barbarinus, Cardinalis Florentinus, annum ætatis 54. agens, quinquaginta & vno votis electus Pontifex, Urbanus VIII. dictus fuit: quo nomine triumphales in Castello S. Angeli, & alibi passim in vrbe ignes accensi fuerunt.

runt. Hic posteaquam in primo consistorio suo, oratione eleganti gratias Cardinalibus 26. Septemb. pro electione sua egisset, eosque, ne festum aliquod ob electionem suam celebrarent, hortatus prolixè admodum fuisset, delatus sequenti die in S. Petri templum, cum 23. Cardinalium, & multorum Ecclesiasticorum procerum comitatu, ibique adhibitis usitatis ritibus coronatus fuit: sex coronatorum millibus inter populum post acceptam benedictionem distributis.

THEOLOGI PRÆCIPVI EC- clesiæ Evangelicæ.

CVM ante mille sexcentos, & triginta duos annos in lucem edi debebat Christus, Iohannem Baptistam, Domino viam vt præpararet, præambulonem Deus misit: pari ratione cum idem Christus Seruator renasciturus quasi esset, varia prius adminicula subministrari Deus voluit, quam Religionis aggredere reformationem. Inter quæ iure optimo nominantur artes liberales, & disciplinarum linguarumque assidua exercitia, tanquam instrumenta ad futuram instaurationem necessaria: Academicæ item, & particulares, quas vocant, Scholæ, quæ laudabili consilio, & præclaro ad imitationem exemplo protinus fundatæ fuerunt atque conservatæ: artis præterea typographicæ, antea prorsus ignotæ, adinuentio; quibus profecto
medijs